

Kerkdienst Janskerk 5 november 2017

Thema: Allerzielen

Lezing: Openbaring 19 : 1-8 en 21 : 1-11

Voorganger: Harry Pals

Inleiding

Johannes mengt het Joodse motief van een nieuw Jeruzalem dat tot in de laatste dagen in de hemel wordt bewaard met het beeld van Gods volk als de bruid van Christus. Het nieuwe Jeruzalem wordt zelf een beeld voor het volk van God dat de aarde erft.

Het beeld van de bruid contrasteert met het eerdere beeld van de hoer (hoofdstukken 17-18): de bruid wordt gekleed, de hoer gestript; de bruid wordt ter bruiloft genodigd, de hoer ter dood veroordeeld. De mannelijke en heterosexuele blik overheerst. Kunnen we door deze eenzijdige beelden heen kijken en troost, hoop en volharding putten uit deze verhalen? Vrouwelijke uitleggers proberen begin en eind van de bijbel met elkaar te verbinden: mannelijk en vrouwelijk wordt de mens geschapen, vertelt Genesis (1 : 27), gelijkwaardig – maar wat komt er terecht van die gelijkwaardigheid? Maar moeite en dood horen tot de eerste dingen die voorbijgaan, vertelt Openbaring, hemel en aarde worden nieuw gemaakt (21 : 1-4) – komt het dan ook tot een hernieuwde vereniging van het mannelijke en vrouwelijke?

Overweging

‘Eindelijk mens zal ik zijn...’ – dat verlangen in het lied, ja, dat spreekt tot ons hart... Maar de bijbelverhaalwoorden voor dat visioen...

Het went nooit: woorden als hoer en bruid, de stevig aangezette tegenstelling van heiligen en gruwelijken, het gericht dat door de Eeuwige voltrokken wordt, en het gejuich en de lofprijzing die daarop volgt in een hemelse liturgie. Het went nooit... - maar misschien zijn wij het *ontwend*. Wij die niet meer in vervolging en aanvechting leven. Wij die geloven zo gemakkelijk uitsluitend betrekken op onze individuele levensweg. Wij die het verlangen naar bevrijding uit deze *onwereld* van ons kwijt geraakt zijn.

Dat verlangen, die noodzaak van het verlangen, van de volharding tekent de situatie van de volgelingen van Jezus voor wie Johannes zijn visioenen opschrijft. Mensen onder de druk van de harde Romeinse wereldheerschappij, maar ook van allerlei lokale afgodenverering, met de afgodjes van plaatselijke heersers en belangen, onder de druk om daaraan toch vooral mee te doen. Maar ze wilden niet meedoen, ze konden, ze mochten niet – om hun integriteit als volgelingen van hun heer Jezus niet te verliezen. Ze verwoorden hun woede over die scheefgegroeide wereld waarin ze leven. En hun waarschuwing: het kan zo niet doorgaan, het loopt mis met deze wereld, die is eindig. En dan zien ze het in visioenen al voor zich: hoe heel die oude wereld van macht en mensenoffers in elkaar dondert. Er zal orde op zaken gesteld worden, *Gods* orde. Wat is scheefgegroeid *zal* worden rechtgetrokken door de Bevrijder-God. En daarom: Halleluja! Het is geen krantenverslag, maar een overdonderend visioen, met een stroom van beelden, die als ‘purperrood bloed’ uit de hemel vloeien. Het is a.h.w. een soort achtergrondverhaal bij de hoofdfilm van onze wereld.

Dat is Johannes. Rauw, schokkend, onaangepast aan onze politiek correcte inzichten. Als in de boze sprookjes van Grimm, met vrouwen als heksen, draken die in hun eigen vuur verbranden. Zo hoor ik het laatste bijbelboek Openbaring.

Maar die aankleding... – daar ben ik nog niet klaar mee. Heel androcentrisch, vanuit een mannelijk perspectief: de man als *de* mens, als maatstaf. In die mannenblik is de vrouw altijd weer of hoer of bruid, of een brutale te hebben vrouw (aanlokkelijk en tegelijk gevaarlijk) of een onderdanig zich schikkend mooi vrouwtje (sexueel getemd). En altijd hetero. Heel stereotiep. In dit bijbelboek vind je als vrouw geen identificatiefiguren.

We moeten de beelden afpellen, om betekenis te winnen.

Ik hoor van het visioen van hemel nieuw, aarde nieuw. En ik vraag: als de dood er niet meer zal zijn, niet meer de moeite die het leven met zich meebrengt – mag dat dan ook betekenen dat er dan een eind gekomen is aan de beelden van vrouwen en mannen waarin we vastgehouden

worden, waarin we elkaar vasthouden? Houdt het dan ook op dat vrouwen 'MeToo' moeten roepen? Worden mannen dan dwangvrije mensen?

Zie je het voor je? Nauwelijks. Kan onze wereld wel zo ingrijpend veranderen? Helpt het, dat wordt verteld: het wordt ons mensen gegeven...? Zo ziet Johannes de ziener het voor zich. De bruid wordt een zuiver kleed gegeven [19 : 8], de dorstige wordt levenswater gegeven [21 : 6]. We zullen ontvangen, vanuit de hemel. Kan het dan, die andere wereld?

Om dat geloof onze ziel binnen te brengen wordt de hele rijkdom van de bijbel ingezet. Allerlei ingrediënten van oude bijbelverhalen krijgen een nieuwe plek.

De tent van God uit het woestijnverhaal van Israel op weg naar beloofd land: de mobiliteit van de Eeuwige, die haar tent ook nu bij ons kan opslaan, niet gebonden is aan Jeruzalem of Rome of Frankfurt of welke plaats dan ook. God beweeglijk onder ons, meebewegend met ons, dragend. Het Lam waar Johannes zijn evangelie mee begint, als hij wijst op Jezus: zie het Lam van God, dat onze zonde, zeg maar: onze scheefgroei wegdraagt. Dat lam is niet zozeer een mak lammetje, maar eerder een pittig rebels bokje, tegendraads, schalks.

Het oude Jeruzalem, zo moe, bedorven, een oord van verwoesting, verdeeldheid en verderf geworden, toen en nu – maar nieuw vanuit de hemel neergelaten, als een vrije gemeenschap achter Jezus aan.

Al deze oeroude beelden worden ingezet voor dit machtige visioen: dat de werkelijkheid van dat rebelse bokje het zal winnen, dat de ontrechten hun recht ontvangen, dat wij *mensen* worden, hele, heel gemaakte mensen. Dat de dood haar macht verliest, dat wil zeggen: rauwe rouw, klaagzang en moeite ontkracht.

Beelden, verbeelding – geen feiten, laat staan bewijzen; alleen wegwijzers, hoopgevende sporen.

Hongeren en dorsten naar Jeruzalem-nieuw, de stad van de mensen ooit helemaal voor alle mensen beschikbaar en bewoonbaar. Het is utopie, 'Nergenshuizen', niet op welke kaart dan ook aan te wijzen – en dus overal te verwachten. In ons verborgen, plotseling oplaaierend, in moed, in trouw, in zorg, in meer dan het gewone. Zo worden wij gaande gehouden. Zo zal het zijn.